

גליון
**מעיונא
דמלכא**

נד

פסח

שיעורי הקדמה ללימוד
תורת החסידות
מב"ק מוה"ר אדמו"ר זצוק"ל זי"ע

יו"ל ע"י
מכון 'שפה ברורה'
דחסידי קאסוב

מכון
**שפה
ברורה**

כל הוצאות עריכת והו"ל של הגליון

נתנדב ע"י

ידידינו היקר שביקרים
רודף צדקה וחסד בכל מאדו והוגו
בונה ומקים עולמות של תורה וחסד
איש האשכולות העושה גדולות

הרוצה בעילום שמו

לע"נ

הרה"ח מו"ה מרדכי ב"ר חיים אריה ע"ה
והוגתו מרת טויבא רבקה בת ד' יעקב יואל ע"ה

הרה"ח מו"ה שלום נחמן ב"ר חיים ע"ה
והוגתו מרת דבורה בת ד' משה אהרן ע"ה

והרה"ח מו"ה חיים אליהו ב"ר זאב ע"ה
והוגתו מרת שיינדל בת ד' אלעזר ליפא ע"ה

זכות הפצת מעיינותיו של אור שבעת הימים מרן הבעל שם הק'
ותלמידיו ז"ע, יגן בעדיו שידווח רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח ושיתברך בכל
מעשי ידיו בשפע ברכה, והצלחה בכל עסקיו, וימצא חן וחסד בעיני אלקים
ואנשים בכל הפציו, מתוך עושר ואושר שלות הנפש
והרחבת הדעת כל ימי חייו

הגא'מור בגליון דה"ל

יהיה לעילוי נשמתו הטוהרה של

ב"ק אבינו רועינו אדונינו מורינו ורבינו
מרן שרגא פייביש בן מרן אברהם יהושע העשיל זצוק"ל
זכורנו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל

לשמוע דרשות, ושיעורים שונים מכ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל
וכן למודעות ומאורעות שונות בקרב קהילתנו הק'

יש להתקשר לקו "קול קאסוב"

במס' 718-682-2004 או במס' ישראלי 972-72-370-1810

כל הזכויות שמורות

להערות והארות או לקבל הגליון מדי שבוע בשבוע ע"י e-mail

יש לפנות להמערכת

במס' 917-686-5892

או אל toraskosov@gmail.com

נערך ונסדר ע"י:

יסודות והקדמות ללימוד ספרי החסידות

וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים

העמקה ביסוד חיבור הדעת והדביקות בה',
ושייכותו לחג הפסח

**'וידעתם כי אני ה'', תכלית ליל הסדר לבוא לידי
התקשרות ודעת עם ה'**

ליל הסדר – 'לילה כיום יאיר' (זוה"ק ח"ב לת.). מיוסד מאד על ספירת
ה'דעת' כנודע מכל כתבי הקודש ורזי המקובלים שתמכו יתדותיהם
על לשונות הכתובים במכות מצרים 'למען תדע כי אין כה' אלהינו' (שמות
ח ו) ו'למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ' (שם ח יח) 'בעבור תדע כי אין
כמוני בכל הארץ' (שם ט יד), שעשרת המכות באו להודיע לכל באי עולם
את הידיעה שהשי"ת מהווה ומחיה הכל ובידו לעשות בהם כרצונו, וכדי
לחזק בבני ישראל את ההבנה עד עולם **'וידעתם כי אני ה' אלהיכם'** (שם
ו ז), ויספרו לבניהם אחריהם – 'את אשר התעללתי במצרים וכו' **וידעתם
כי אני ה''** (שם י ב).

'דעת' זו אינה ידיעת המח ש'עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה'
משם' (דברים ו כא), דפשיטא היא שלא ציוותה התורה לעשות יום
טוב וזכרון עולם, ולהרבות בסיפור מידי שנה בשנה על דבר הידוע
ומפורסם לכל, והמפורסמות אין צריכים ראייה. ובהכרח ש'דעת' זו היא
עמוקה יותר, וכמו שיתבאר בה"י בארוכה שזוהי אמיתות הגדרת ה'דעת'

בכל מקום וענין. והזמן גרמא עתה בערבי פסחים לבאר מעט מהי ה'דעת'
אותה אנחנו מבקשים, וכיצד היא נוגעת לעבודתנו בכל עת ובכל שעה
ובפרט בחג הפסח.

'ארד ואצמצם שכינתי בתוך אמה על אמה', כיצד יכל ה' להצטמצם כל כך

שני רבותינו במדרשם (שמו"ר לד א): 'בשעה שאמר הקב"ה למשה עֲשֵׂה
לי משכן, התחיל מתמיה ואומר, כבודו של הקב"ה מלא עליונים
ותחתונים, והוא אומר עֲשֵׂה לי משכן'. שהיה משה רבנו שואל ותמה, כיצד
ניתן לעשות מקום מצומצם להשראת השכינה, והרי השי"ת ממלא כל
עלמין (זוהר הקדוש ח"ג רכה. ברע"מ) וכלל אינו יכול להיכנס בתוך בית מוגבל
ובעל מידה. 'אמר הקב"ה, לא כשם שאתה סבור כך אני סבור, אלא כ'
קרש בצפון וכ' בדרום וח' במערב, ולא עוד אלא שארד ואצמצם שכינתי
בתוך אמה על אמה'.

וראוי לדקדק בלשון המדרש, שלכאורה, אין בדברי ה' שום יישוב
לתמיהתו של משה, כיצד יוכל הקב"ה ש'השמים ושמי השמים
לא יכלכלוך' (מלכים א' ח כז) להצטמצם בתוך חלל קטן של משכן וכליו,
ואדרבה תשובת ה' שיבוא לשכון במקום עוד יותר קטן וצר של אמה
על אמה אינו משיב כלום על שאלתו ואדרבה הוא רק מגדיל את ששאל
משה רבנו.

אך כשנרד להבין מהות מידת 'דעת' מהי, יבואר הכל על נכון, שכאן בא
ה' וגילה בדברים קצרים אלו את סוד המשכן וכליו, שיש מציאות
עמוקה של התקשרות וחיבור בין קודשא בריך הוא אורייתא וישראל (זוהר
הקדוש ח"ג עג.), וחיבור זה הוא וְדָאִי ומוחלט וגבוה כל כך שאינו תלוי
במקום או זמן, שכן כל המושג של צמצום והגבלה שעוצרים את
ההשפעה מלהתקיים ולהיות, הוא רק במידות המשתלשלים מעצם
מציאות החיבור ונפעלים לפי מעשה האדם, וכמו למשל במידות חסד
גבורה ותפארת שהם פירות הנושרים מהמוחין שלמעלה מהם - חכמה

ג - וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים -

בינה ודעת, שהנהגתם תלויה בבחינת האדם, שאם הוא ראוי לשכר טוב, שכרו הרבה מאד על פי פעלו לזכות להשפעה טובה, ואם לאו מושפעים עליו גבורות דין, אבל במקום החיבור עצמו – ב'מוחין' ששם אין מושג של כלים המגבילים ומצמצמים, אין שייכות לצמצום של מקום או זמן מפני שהוא גבוה יותר מזה ודבוק בעצם ושורש הענין.

ולפי שמטרת המשכן וכליו היתה להתדבק בשורש העליון הגבוה מגבול המידות, ששם יתאחדו ויטייחדו עמו ית' ברזא דאחד, ואהבה זו תתפשט ללא גבול ומידה ותהיה גלויה לכל העמים (שבת כא:), יכול ה' לבוא ולשכון גם במקום צר וקטן, כי המקום אינו גורם, אלא האהבה הגדולה של החיבור עם ה' שעבורה די גם מקום קטן ולמרות זאת היא יוצאת בחוזק גדול, וכמו שאמרו חז"ל (ויק"ר לא ז) שמשם היתה יוצאת אורה לכל העולם.

את עומק מהות החיבור בין קודשא בריך הוא וישראל, ניתן להבין מהמשל הגשמי של החיבור בין איש לאשתו שאף הוא קרוי 'דעת' – מלשון הכתוב (בראשית ד א) 'והאדם ידע את חוה אשתו', דכמו שכשאישה ואשתו שאהבתם גדולה והם רוצים להיות בחיבור 'דעת', אין להם צורך בדבר גדול להראות את החיבור ביניהם ודי להם אפילו בדבר קטן להראות זאת (ראה סנהדרין ז). כי האהבה דוחקת את הבשר (ב"מ פד.). כמו כן הוא בנמשלו הרוחני – גבי חיבור ה' עמנו, שאהבת הייחוד להיות עמנו בצוותא – גדולה כל כך, עד שכביכול די להקב"ה ב'אמה אל אמה' של חיבור אהבה המתגלה מעל הכפורת מבין שני הכרובים, והיא דוחקת את הבשר – כל המניעות וההסתרות והאהבה למרות שהמקום בפועל הוא קטן מאד, ש'מקום ארון אינו מן המדה' (מגילה י:), כי כאמור אין שום ענין בגודל המקום אלא ברשפי האש של האהבה המתגלה במקום הזה הדוחקת ומסלקת מרוב התענוג הגדול את כל הבשר – המניעים המפריעים.

א. הרחבה בענין זה תמצא בספרא דבי רב 'מעיינא דמלכא' (פרק טז עמוד רפז ואילך).

וזה ש'אמר הקב"ה, לא כשם שאתה סבור' – שרצוני בבית דירה בעולם הזה, 'כך אני סבור', שכן עיקר כוונתי בבית זה הוא שיתקשרו עמי בקשר וחיבור, והמשכן יהיה רק המקום ששם יתגלה שהאהבה הגדולה דוחקת את הבשר ויכולה לשכון גם במקום צר מרוב ריבוי האהבה, אבל לא שהבנין בעצמו הוא התכלית המקווה.

וממילא פשוט שדברנו אלו קיימים לעד ולעולמי עולמים, שגם עתה שאין בית המקדש קיים, קבועה אהבת החיבור עם השי"ת בלב כל ישראל, ועבודתנו להגדיל ולהרחיב את האהבה עד שתדחוק את הבשר הגשמי, וגם בנו שמידתנו 'אמה על אמה' (סוכה ח.), יתברר הקשר והחיבור שהיה ב'אמה אל אמה' בבית קדשי הקדשים, ונתהפך להיות כמטבע לשונו של הרמב"ם (הל' שמיטה ויובל פי"ג הי"ג) 'כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו, והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלהים, ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים'.

'ואל יבוא בכל עת את הקודש', האהבה שהתגלתה בכניסת הכהן גדול לבית קדשי הקדשים

וצא ולמד את תוקף חיבור ה'דעת' שהיה בבית קדשי הקדשים, מעובדא דכהן גדול ביום הכיפורים, שהדביקות ששרתה לפני ולפנים היתה גדולה כל כך עד שכהנים שלא היו ראויים מתו בבואם אל הקודש פנימה מרוב קדושה והתקשרות שהפציע משם, ועם כל זאת בחרו להסתכן ולהיכנס שם, כולי האי ואולי אולי ירגישו את נועם ה' וקרבתו שהוא עידון שאין כמוהו.

ב. כשמרגישים את הארת הקדושה, התאוה והתשוקה להידבק בה גדולים כל כך עד שאדם רוצה להסתלק מהעולם כדי לחיות ולהרגיש שוב את אותה הרגשה, וכמו

שאבותינו ספרו לנו (ספר זכרון ירושלים לרש"ז ברמ"מ) על השתלשלות הסתלקות הגה"ק המקובל רבי אברהם אזולאי זי"ע בעל 'חסד לאברהם' [נלב"ע יום ו' כ"ד מרחשון

ה - וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים -

וכבר אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם זי"ע (הובאו דבריו בשפתי צדיק פרשת שמיני אות יג) בדומה לזה, שהטעם שמתו נדב ואביהוא בהקריבם אש

כשראה הצדיק שעליו נפל הגורל, טבל ועלה ולבש בגדי לבן, כל אותו הלילה היו אנשי חברון יושבים לפניו והוא דורש להם ברזי תורה, וכשהאיר השחר קם ואמר לחבריו שיתפללו עליו שלא יאונה לו כל רע. הלך רבי אברהם אל מערת המכפלה קשרוהו בחבל וירד הצדיק לתוך המערה, כיוון שירד העלה להם את החרב בחבל, והצדיק בעצמו החל להתהלך בתוך המערה במעמקי האדמה, עברו שעות וכל ישראל ממתינים ומצפים מתי ישוב רבי אברהם אזולאי מן המערה ומתי יזכו לראותו כי חששו פן קרהו אסון, לבסוף העלו את רבנו אברהם מן המערה וכו'. כל אותו הלילה היו חבריו יושבים עמו והוא דורש להם בפרדס החכמה ובסתרי תורה עד עלות השחר, כאשר הפציע אור הבוקר, ירד הצדיק למקוה טבל ועלה לבש בגדי לבן ואחר כך קרא קריאת שמע ויצאה נפשו בטהרה וכל ישראל מצטערים כי אבד חסיד זכותו תגן עלינו. שכל זה היה כי כבר לא היה לו טעם לחיות בעולם הזה אחרי שהרגיש את התענוג במקום קבורת האבות - שער הגן עדן (זוהר חדש רות כז.), וכל שכן שכך היתה ההרגשה של מי שזכה לבוא לקדש הקדשים לפני ולפנים.

שנת ת"ד] ש'פעם אחת בא פחה מקושטא לעיר חברון, ומנהג הערבים שהולכים ביום ששי למערת המכפלה. בתוך הערבים הבאים למערת המכפלה היה גם הפחה מקושטא. כאשר ראה הפחה את פתח הבור מעל המערה, ביקש לרדת לתוך המערה, אך הבהירו לו שאין יצור אנוש אשר יעיז לרדת למערה עצמה. התעקש הפחה לראות מה יש בתוך המערה, והסיר את המכסה מעל פי הבור אשר מעל המערה והתכופף, בתוך כך נפלה החרב שלו מן הנדן, והתגלגלה לתוך מעמקי מערת המכפלה.

חרב זו היתה מצופה אבנים טובות ומרגליות והיתה שווה כל הון, גזר הפחה על אחד הישמעאלים לרדת לתוך המערה ולהוציא את החרב, כאשר שלשלו את אחד המשרתים בחבל לתוך המערה והנה אך ירד יצאה נפשו, הורידו עוד ישמעאלים אחרים ולא הספיקו להגיע למטה והוציאום מתים, כיון שראה הפחה כך, אמר מה אעשה וכי אמית את כל משרתיי, אז גזר על היהודים לרדת ולהביא את החרב. הפילו יהודי חברון גורלות אשר יגזרו מי ירד למערה, ונפל הגורל על רבי אברהם אזולאי,

זרה, כי באמת כל עשיית מצוה צריכה להיעשות בדביקות, צמאון וחשק להידבק בה' עד שתצא נפשו בדבקות לה' אחד, אבל לפי שנצטוונו גם 'וחי בהם' (ויקרא יח ה) – ולא שימות בהם, נותנת המצוה עצמה כח וחיות באדם שלא ימות, ונדב ואביהוא בודאי הקטירו קטורת עם דביקות עצומה כפי הראוי להני קדושי עליון, אבל כיון שהקריבו אשר זרה אשר לא צוה אותם ה' (שם יא א), לא היה להם את כח המצוה להחזיקם ולהחיותם, ולכן נדבקה נפשם בנועם זיו ה' כשבאו ועשו עבודה זו לפני ה' עד שמתו מיתת נשיקה^ג (אור החיים ויקרא טז א).

ובזה יש לפרש, שהטעם שצוה ה' לכהן גדול להיכנס לפני ולפנים על אף שיכל להסתכן ולמות שם כנדב ואביהוא שנדבקו לה' מרוב תשוקה, כי רצה להודיע לישראל על ידי הכהן הגדול שהיה שלוחם (יומא פ"א מ"ה) עד כמה גדולה האהבה והחיבור היוצאת מ'האמה על אמה' שבקודש הקדשים שהיה 'תוכו רצוף אהבה' (שיר השירים ג י וברש"י שם), כדי שנדע עד כמה עלינו להשיב לה' אהבה שתדחוק את הבשר החומרי ונתעלה מעל כל המניעים והמפריעים לעבודת ה' ונדבק עצמינו בה' כאוות נפשינו. ואף אמנם שהיו כהנים גדולים רבים שמתו שם לפני ולפנים ולא יכלו לשאת את רוב הקרבה וחיבור ה'דעת' לה', זה היה מחמתם שלא היו נקיים וראויים להתקשר לה' בחיבור גבוה כל כך, אבל מצד ה' כביכול יצאה האהבה בדרגה הגבוהה ביותר ששייך, ומי שהיה ראוי, אזי לא זה בלבד שהשי"ת הכניסו לפני ולפנים והתייחד עמו, אלא גם נתן לו כח

המצוה עצמה נותנת בו שוב חיות שיוכל לחיות עוד ולא ימות בעבורה, כמו שכתוב (ויקרא יח ה) 'וחי בהם', וכאן שלא היה ציווי מהשי"ת והם עשו זאת במסירות נפש לשם שמים, נשארו שניהם בלי חיות הגשמיות כלל, ובזה יצא נפשם בדביקות נפלא.

ג. וכה הם דברי ה'שפתי צדיק' בלשוננו: 'בשם אדוני אבי זקני מורי ורבי ז"ל על פסוק (ויקרא י א) 'ויקריבו וגו' אש זרה אשר לא צוה' וגו', פירש, כי כל מצוה צריכין אנו לעשות בחשק רב ובצימאון גדול, עד שבעשיית המצוה יהיה בלי השארת חיות הגשמיות כלל, אך

ז - וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים -

וחיזוק לצאת משם חי בגוף וטעון ברכות לרוב שהיא דרגה עילאה שאין לנו שום השגה בה.

ולכן כשהיה הכהן גדול ראוי וקיבל תוספת כח לצאת בשלום מן הקודש, גברה השמחה עד מאד ויום טוב היה עושה לאוהביו על זה (יומא פ"ז מ"ד), כי כל הטעם שמתו שם כהנים גדולים היה לפי שלא היו ראויים להתדבק באותו קשר של 'דעת' וחיבה שיצאה מבית קדשי הקדשים, אך כשזכה הכהן לגילוי אהבה רבה - להידבק בה' ללא כל מפריע ולקבל חיזוק לצאת משם בלי פגע, היה זה סימן טוב על מעלת וגדלות ישראל שאהבתם דחקה את הבשר - כל המפריעים, עד שמרוב שמחה על גילוי האהבה נדחק גם הבשר הגשמי בפועל ממש, שכל בית ישראל מקטן ועד גדול לא היו צריכים לאכול ולשתות כלום במוצאי היום הקדוש למרות שעבר עליהם יום שלם של תענית, ולא שבו לביתם עד שלא נשקו את ידי הכהן גדול, להרגיש ולו במעט את הנשיקין דחיבה שזכה בבית קדשי הקדשים, 'ישקני מנשיקות פיהו' (שיר השירים א ב).

'בואת יבוא אהרן אל הקודש', סיבת הדבר שהותר לאהרן הקודש לבוא תמיד לפני ולפנים

על פי מהלך זה משובצים להפליא דברי הגר"א זי"ע (הובאו דבריו בספר חכמת אדם בסוף הספר), שמלבד החובה להיכנס לבית קדשי הקדשים ביום

לבן, וכל החלונות מעוטרים ברקמה ומלאים נרות. וספרו לי הכהנים, כי הרבה מהשנים לא היה כהן גדול יכול להגיע לביתו קודם חצות הלילה, מפני דוחק העם העובר וריבוי הגדול, שאף על פי שהיו כולם מתענים, לא היו הולכים לבתיהם עד יראו אם יוכלו להגיע לנשק ידי הכהן הגדול.

ד. על פי הכתוב בספר 'שבט יהודה' לרבי שלמה אבן וירגה ממגורשי ספרד (השמד השישים וארבע), מעדות הרומאי שהיה נוכח בירושלים בשעת מעשה: 'אבל בצאתו [במוצאי יום כיפור לביתו], היה הכבוד כפלים, כי כל העם אשר בירושלים היו עוברים לפניו, ורובם באבוקות של שעוה לבנה דולקות, וכולם לובשים בגדי

הכיפורים, היתה רשות מיוחדת לאהרן הכהן לבוא בכל עת אל הקודש וגם בסתם יום חול, ובלבד שעשה כסדר הזה להיכנס בבגדי לבן וכף ומחתה של קטורת ובפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה, וכמדויק מלשון המדרש (ויק"ר כא ז) 'אמור הקב"ה למשה, בכל שעה שהוא רוצה ליכנס – יכנס, רק שיכנס בסדר הזה'. הרי שהיה יכול אהרן הכהן לבוא אל הקודש בכל עת ובכל שעה ולא רק ביום הכיפורים.

שלפי שאהרן הכהן היה מחובר לה' באהבה רבה, לא ננעלו בפניו שערי קדש הקדשים מעולם, ואהבתו דחקה את הבשר – כל הפירוד שהפריע להיכנס לפני ולפנים, ולא זו בלבד שיכל להיכנס לשם, אלא שהשי"ת כביכול קרא לו לבוא אליו בכל עת ונתן לו חיזוק וכח שלא יצא לבו מרוב דביקות אהבה בבואו לשם.

'אחזר וקדם צרתני', משל ונמשל על טעם הדיחוק בעבודת ה'

עומק נוסף יש בפירוש 'אהבה דוחקת את הבשר', שהאהבה האמיתית מתפשטת ודוחקת בעיקר כשיש בשר המצמצם שמתגברים עליו, שאז האהבה מתגלה ויוצאת כלבת אש בעוז ותעצומות על דרך 'לית נהורא אלא דנפיק מגו חשוכא' (זוה"ק ח"ב קפד.).

ובספרי הקודשי מְשָׁלוּ מְשָׁלוּ על זה, לאב ששלח את בנו ללמוד במרחקים, ולתקופת הימים חזר הבן לבית אביו, שדווקא בשובו

שמחתם וגדולתם ברינה וחדוה עד אין קץ, מה שלא כן בבנו העומד לפניו תמיד הגם שאוהבו מאז, אינו דומה זו לזו כרחוק מזרח וגו', וכן הנשמה הזו שנמלטה מפח יוקשים ממאסר הקליפות היא חשובה יותר לפניו ית'.

ועיין ב'יושר דברי אמת' (קונטרס השני אות ו): 'ויש להשי"ת נחת גדול

ה. ראה 'באר מים חיים' (פרשת משפטים): 'כי הנשמה הזו שיצתה ממאסר הקליפות ושבה אל בית אביה כנעוריה, היא חשובה ונתעלית מאוד בעיני מלך המלכים ברוך הוא, והטעם פשוט הוא, שהוא בדמיון מלך הארץ שנשבה בנו ממנו לבין האויבים, ואחרי שנים נשבר בית השביה שלו וברח ובא אל אביו, ודאי תוגדל

לאחר הריחוק, ניכרת אהבת האב והבן ביתר שאת. כמו כן האהבה הגדולה ושליומות החיבור בין ישראל לאביהם שבשמים הוא דווקא מתוך הריחוק, כשעומדים בנסיון ומתגברים עליו. ובכך מתבאר הכתוב (דברים ח ה) 'וידעת כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מייסרך' – בדרך חידוש, שהיסורים והריחוק ש'ה' אלהיך מייסרך', אינם כדי להשית עלינו רעה חלילה או לשלם גמול למעשינו הרעים, אלא אדרבה להביאנו לידי 'וידעת' – חיבור דעת המגיע דווקא אחר הריחוק.

אכן, כשהבן – במשל הנזכר צריך לחזור לבית תלמודו, אזי מצד אחד האב והבן יודעים היטב שריבוי האהבה ביניהם התגדל ונהיה דווקא מסיבת הריחוק, ואשר על כן מטעם הגדלת האהבה ביניהם, טוב ונכון יותר שהבן יתרחק שוב משולחן אביו כדי שיוסיף אהבה על אהבתו כשיחזור שנית בבוא העת. אבל מצד שני אין בכח הבן להיפרד ולילך מאביו אשר אהב, כי לבו בוער מחיבה ואהבה לאביו.

והבן החכם מה הוא אומר לאביו: אבי יקירי, יודע אני שהאהבה בינינו עולה שבעתיים דווקא כשאנחנו מזדמן רק לפרקים, ולכן מצד זה טוב יותר שאלך ואחזור לאחר זמן, אבל מה אעשה שאיני יכול זולתך ואיני מסוגל להניחך אפילו שעה אחת. שבדיבורים אלו הוא פועל ריבוי אהבה אצל אביו, עד שביכולתו להישאר סמוך ונראה לאביו, וגם אז להעלות לו תענוג וגעגועים כמו שהיה רחוק ממנו, כי האב רואה עד היכן בנו דבוק בו וחפץ בו, וכשיש דביקות בעצם אזי הריחוק והקירוב אינם עניין כלל ותמיד יש חיבה יתירה ביניהם.

ונמשלו מובן מעצמו, כשאיש ישראל מקיים תורה ומצוות ללא נסיונות והסתרות, הריהו כאותו הבן היושב על ברכי אביו, שאף על פי שהבן שמח מאד בהיותו סמוך ונראה לאביו, אבל לא ניכר בזה גודל האהבה בין שניהם, ומפני שרוצה ה' שתתפרסם האהבה הגדולה שיש

מזה שיתקרבו מהמרחק, כאדם המתענג בבוא אליו בנו ממרחק גדול
אחר זמן רב שלא ראהו זמן רב, ויש לשניהם תענוג לאב ולבן'.

בין ישראל לאביהם שבשמים, נשלחנו לארץ גזירה - לעולם הזה המסובב בכל מיני הסתרות חדשים לבקרים, כדי שנתאמץ בעבודתנו ונעלה להשי"ת מיין נוקבין של השתוקקות בבחינת 'אחור' - כשאין רואים את פני המלך, ונוכיח את האהבה בין ישראל לאביהם שבשמים גם ממרחקים, שאז בעת ההתקרבות נזכה לאהבה בדרגה גבוהה יותר.

אבל כשאיש ישראל מתחנן על נפשו ואומר לה', יודע אני שכל טעם הניסיונות הם כי על ידי הריחוק מתגלה הקירוב והאהבה ביותר, אך איני יכול להתרחק ממך השי"ת אפילו לשעתא ורגעא חדא, אנא א-ל נא 'אל תעזבני ה' אלוהי אל תרחק ממני' (תהלים לח כב) ורצוני הוא דביקות בך ממש, אז כבר אין טעם לנסותו כדי שיביא נחת רוח מדרגת 'אחור', וביכולתו להתקשר לה' ולגלות את האהבה גם בהיותו בבחינת 'קדם', ולהיות **אהוב** ונחמד **קרוב** וידיד לפי שיש לו חיבור בעצם, וכעין אהרן הכהן שלא היה צריך ריחוק כדי להוכיח את האהבה הגדולה שלו להשי"ת אלא יכל לבוא בכל עת אל הקודש.

'לית רעותא טבא דיתאביד', כל רצון ומחשבה לטוב ולמוטב פועלים גדולות

ועדיין יש רובד עמוק יותר בהבנת ה'דעת' והמהלך בה, בהקדים דברי צדיקי החסידות שהפליגו רבות, דרוב העולם קְדָמִים בנפשם, שהמחשבה הוא פועל דמיוני שאינו פועל כלום, וטועים הם, כי המחשבה היא עולם מלא, וכשחושבים מחשבות טהורות במח, נעשה מזה בנין נאה בשמים, ולהיפך כשאדם מטמא את הנשמה שבמח במחשבה זרה, הריהו מטמא כביכול את הקדש הקדשים שיש לו במח, וכלשונו הידוע של ה'נפש החיים' (שער א פרק ד): **'בעת אשר יתור האדם לחשוב בלבבו מחשבה אשר לא טהורה בניאוף רחמנא ליצלן, הרי הוא מכניס זונה - סמל הקנאה בבית קדש הקדשים העליון נורא בעולמות העליונים הקדושים חס ושלום, ומגביר רחמנא ליצלן כוחות הטומאה והסטרא אחרא בבית קדש הקדשים העליון, הרבה יותר ויותר ממה שנגרם התגברות כח הטומאה על ידי טיטוס בהציעו זונה בבית קדש הקדשים במקדש מטה', וממחשבות טמאות אלו**

- וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים - יא

נבראים ונעשים עננים החוצצים ומפרידים בין האלוקות לאדם הנקראים בלשון ה'זוהר הקדוש' (ח"ג רנא: ברע"מ) 'עננים חשוכין', שאינם נותנים להתחבר כראוי עם ה'.

ולאחר זמן כשבאים אותם שפגמו במחשבתם ורוצים להתקרב לה', קשה להם עד מאד, וזועקים הושענא למה ה' תסתיר פניך ממני, והם אינם יודעים את הסוד הגלוי, שמצידו של הקב"ה מעולם לא היה שום הפסק ומונע מלהתחבר אליו, וסיבת הטעם שאין בכוחם להתחבר עם ה' הוא מסיבתם, שמחשבותיהם הפסולים בראו ויצרו 'עננים שחורים' שהם מסכים המבדילים המונעים את החיבור אל ה', ולא על ה' צריכה להיות תלונתם כי אם על עצמם.

'לב נבון יבקש דעת', דרך התשובה להתחבר שוב עם ה' בקשר של דעת

והדרך לחזור ולהתדבק שוב בה' ולא להיות תחת החושך ענן וערפל שנבראו מהמחשבות הזרות, היא בעבודה קשה, להתאמץ מאד להידבק בה' למרות ההסתרות הרבים, כי אז מתקשרים ב'דעת' שהיא מעל לכל המידות וגוברת על ענני החושך ששם ומבטלת אותם. וכמו להבדיל בחיבור איש ואשתו, שכל דיבור מגונה או מחשבה שאחד חושב על האחר לרעה נעשה מזה ריחוק ופירוד ב'שלום בית', וכדי להשיב את חיבורם הראשון, צריכים להרבות בריצוי והבאת אהבה גדולה מאד שיכפר על מה שהיה, כמו כן בנמשל כלפי שמיא כביכול, על מנת להחזיר את חיבור הדעת והדביקות בבחינת 'אלכה ואשיבה אל אישי הראשון' (הושע ב ט), צריכים להתגבר בדביקות בה' בדרגה יתירה שתעלה ותגבר על כל ה'עננים דחשוכין' שנעשו על ידי פגם המחשבות הרעים שבמידות.

יתבן לומר שזה המכוון הפנימי בפירושו של הרה"ק מקאצק זי"ע שפירש במאמר הכתוב (דברים ד לט) 'וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד', ש'אין עוד' שום ידיעה חוץ מזה ש'ה' הוא האלהים' לפי שהכל אלוקות. ועל פי

האמור יש לפרש לעומק את כוונתו, שכשאיש ישראל נדבק בה' בקשר של 'וידעת', אזי כל ענני החושך והמקטרגים מסתלקים ממנו, וממילא ה'אין עוד' הוא כתרגומו, שהכל אלוקות ואין שום כוחות המתנגדים לו. ועוד יותר, שכשמגיעים אליו מחשבות ונסיונות חדשים, הוא חכם ומבין מדעתו שאין אלו דברים רעים הנפרדים מאלוקות, אלא מאת ה' כדי לנסותו שירגיש ריחוק ויתגבר מתוכם להתקשר עמו בחיבור חזק, שמזה מתעלים המחשבות הללו לצד הקדושה ונעשה עליית הניצוצות בדרגה עילאה ביותר.

'אנא נפשי כתיבת יהבית', התורה היא החיבור הגדול ביותר לה'

זה גם עומק מה שכתבו ספרי הקודש, שאף אמנם שניתן להתקשר להשי"ת מקיום המצות ומכל דבר בעולם כשמתבוננים בפנימיותו, אבל ההתקשרות הגדולה ביותר היא על ידי עמל התורה והיגיעה בה בכל לב נפש ומח.

דאף אמנם שהמצות הם דרכי התקשרות בהשי"ת ומצוה לשון צוותאי (ראה של"ה הקדוש מס' יומא דרך חיים תוכחת מוסר אות קסג), אבל עיקרם של המצות הם במעשה, האם לעשות כך או לא, ולכן ההתקשרות על ידם פחותה ונוגעת למידות, ובפרט כשעושים מצוה בלי כוונה אמיתית שאז אין ל'מוחין' שום קשר למצוה שנעשה במעשה, אבל בלימוד התורה שכל עיקרה התקשרות במח בתורה שהיא עצמיותו ית' ממש כמו שאמרו בגמרא (שבת קה.) ש'אנכי' (שמות כ ב) ר"ת א'נא נ'פשי כ'תבית י'הבית, שהשי"ת כביכול נמצא בתוך התורה, זוכים להתעלות על ידה מעל פגמי המחשבה שנמצאים ב'מידות' ומסתירים את כבוד ה' ולהיות חד בחד עם ה' בקשר חיבור ודעת שהם במוחין, וזו התקשרות החיבור הגדולה ביותר ששייך.

ו. לשון ה'דגל מחנה אפרים' (ליקוטים): 'מצוה הוא לשון צוותא, היינו, כשאדם עושה מצוה, צריך לעשותה בצוותא ודביקות להקב"ה זהו עיקר המצוה'.

- וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים - יג

'מדעת עליון לנוה אפריון', סגולת מצות ד' מינים להתעלות מעל ה'עננים דחשוכין'

תא חזי גם ממצות נטילת ד' מינים שנאמר בתורה (ויקרא כג מ) 'ולקחתם לכם וכו' ושמחתם לפני ה' אלהיכם' – את גודל החיבור שניתן לבוא לה' ולהתעלות על כל מיצר והסתר הנעשים מן הפירוד שנגרם מפגם המחשבה.

שהלולב הגבוה מכל המינים רומז לחוט השדרה (ויק"ר ל יד, זוה"ק ח"ב קפו:) - שמשפיע דעת וחיות לכל הגוף (חולין מב. וברש"י ותוס' ד"ה נתמזמז), וכשאישי ישראל נוטל את כל מהותו, ומבקש לנענע את השמים וכל צבאם הארץ וכל רוחותיה ולהכניס לשם אלוקות, הוא מתעלה מעל ענני החושך והמיצר שפגם במחשבתו, עד שיכול להיות בדרגת 'ושמחתם לפני ה' אלהיכם' ממש, לעמוד מול המלך ללא כל מפריע הבאים ממחשבותיו שלא היו כדבעי.

לפי זה מבואר בחן טוב מה שאמרו בגמרא (סוכה לח.) שרב אחא בר יעקב היה נוטל את הלולב ומיניו ומוליכם כנגד כל הרוחות ומכריז 'דין גירא בעיניה דסטנא'. שתמהו הכל, כיצד יכל רב אחא לומר דבר כזה ולהתגרות ביצר הרע שהוא דבר מסוכן עד מאד (ראה ערוך לנר שם ועוד), וכנודע בשערים המעשה באחים הקדושים הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע והרבי ר' זושא מאניפולי זי"ע שגזרו על עצמם גלות לעורר את לבות ישראל לאביהם שבשמים במסעיהם, וביקשו להיכנס לתוך דייטשלאנד [גרמניה] ולעשות גם שם ייחודים ותיקונים לתקן העליונים, אלא שאז בא השטן לקראתם והזהירם שאם ימשיכו להתגרות בו, יעזוב את כל דיירי הארץ ויעסוק רק בהם, ומחמת זה עצרו בדרכם ולא נכנסו לגרמניה הארוורה. הרי שמסוכן מאוד ואיסור חמור להתגרות ביצר הרע

**במדינה האחים הקדושים הרבי ר'
אלימלך והרבי ר' זושא זצ"ל ועשו
הרבה בעלי תשובה, ובא היצר הרע**

**ז. זה לשון ה'שפתי צדיק' (פרשת פינחס
אות טו): 'ששמעתי מפי צדיקי
רבותינו הק' ז"ל כשהיו מסבבים**

וללחום עמו פנים בפנים. ואם כן, כיצד לא פחד רב אחא"י ואחריו כל בית ישראל עד היום הזה להתגרות בשטן ולנענע את הד' מינים כדי לסלקו מאיתנו.

אך ביסוד שאמרנו מתברר הדבר יפה, שהאיסור להתגרות בשטן הוא לעמוד כנגד אותו שטן שברא ה' להפיל את האדם בעבירה, ולכן הקפיד השטן על הרר"א ואחיו הרר"ז שרצו להפריעו ממלאכתו, אבל את ה'היימישע שטן, מה שעשינו מפגם עוונותינו 'עננים דחשוכין', מותר ומצוה קא עבדי לסלקו מאיתנו על מנת שנוכל להתחבר להשי"ת, ולכן נוטלים את הד' מינים המושכים דעת עליון מנוה אפריון, ומבריחים את העננים הללו מביננו שלא יחצצו ויסתירו את ה' מאיתנו.

'ושמחתכם לפני ה' אלהיכם', החיבוד בה' גורם דיבורי שמחה ואהבת ה' היוצאים מעצמם

בשמהלכים בדרך זו ודבקים בה' ממש בבחינת 'דעת' ולא במידות שתחתיה ששם יש ענן חושך וערפל הנובעים מהצמצום שאנו גורמים במעשינו – וכתבאר באורך בריש דברנו, יוצא מפנימיות הלב דיבורי שמחה תשוקה וחשק מתוך רשפי אש, וזהו גם כן בכלל דרש הכתוב 'ושמחתכם לפני ה' אלהיכם', שכשהעבודה לה' יוצאת

בירושה מיעקב אבינו להילחם נגד עשו וכת דיליה ולכן לא חשש להתגרות ביצר, ובלשונו: 'זזה נרמז במה שאמר עשו 'יש לי רב אחי' (בראשית לג ט), שרמז על רב אחא בגמרא, ולכן נקרא בר יעקב, שכח זה שהפיל רב אחא ז' ראשים של תנינים, באה לו מן יעקב אבינו. ולזה יכל גם לומר ולהתנהג באופן של גירא בעינה דשיטנא.

בדמות שחור ועמד לפניו כחומה משמים עד לארץ ואיים עליהם, שאם לא יתפרדו לכל לילך עוד ביחד, אזי יפנה מכל עסקיו ורק עליהם להכשילם חס ושלום, ומאז לא ראו איש לאחיו כל ימיהם'.

ה. מן הראוי לציין לדברי ה'מגלה עמוקות' (פרשת ואתחנן אופן קצב) המחדש, שלרב אחא היה כח מיוחד

מחיבור הלב והשתוקקות של 'לפני ה' אלהיכם', העבודת ה' נעשית בשמחה וחדוה ולא מתוך כפיה.

והיינו טעמא שחג הסוכות נקרא זמן שמחתנו, כי גילוי הדעת של הד' מינים ומצות הסוכה שהיא גם כן אחוזה בדעת כמאמר הכתוב (ויקרא כג מג) 'למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל', גורמת ונותנת שכל העבודת ה' תהיה מתוך שמחה והתרפקות אהבה, עד שאפילו רק להבאת צלוחית של מים לניסוך המים היות שעניינה חיבור המים התחתונים למים העליונים שיהיו גם הם קרבים גבי מלכא (רבנו בחיי ויקרא ב יא), יכלו לרקוד ולשמוח בבית המקדש ולא לראות שינה כלל ז' ימים (סוכה נג) מרוב עבודת ה' שנעשתה בששון ושמחה.

'שיר השירים אשר לשלמה', שיר היוצא בקול גדול מגודל חיבור ההתקשרות אל ה'

ואכן כן, השמחה היא אחד מההוכחות על קשר אמיץ וחזק בה', שכל מי שדבוק ומחובר לה' במחשבה הוא מלא שמחה, כמו שכתב רשב"י ב'זוהר הקדוש' (תיק"ז תי' כב סז.) רמז לכך, שאותיות 'מחשבה' הם 'בשמחה' בחילוף אתוון, לומר, שכשהמחשבה זכה ובררה בהתקשרות להשי"ת, יוצאת השמחה החוצה ומגלה על עומק המחשבה וההתקשרות עם ה'. וכך אומרים גם חכמי המחקר, שהקב"ה יצר את האדם בחכמה נפלאה, שכשהוא צועק בקול גדול מוחו נסגר וננעל, וכשהוא שקט ראשו נפתח לעיין ולחשוב, וכמאמר העולם ש'כשהפה פתוח השכל סגור, וכשהשכל פתוח הפה סגור', זולת אם הדיבור יוצא בהתלהבות, שאז אדרבה הדיבור מלמד על רום עומק מחשבת המח, שאדם אינו יכול לצמצם במח את מחשבתו, עד שמוחו מתפעל ויוצא בלי משים לב בקול מתלהב עד שיכול לרקוד מתוך שמחה.

ט. ועל איש כזה הליץ היהודי הקדוש זי"ע את דברי המשנה (תמיד כו.) 'מצאו פתוח בידוע שאין שם אדם', שמי שפותח את פיו ללא הרף, סימן הוא שאין לו במחשבתו כלום ומוחו חלול מכל.

שיר שמחה זה היוצא ומלמד על חיבור גדול קרוי שיר השירים, פירוש, שיר היוצא מעצמו מכל השירים שיש במח, מחמת שהמח אינו מסוגל כבר להגביל את עצמו.

ובששיר אהבה זה יוצא לחלל העולם, בא הקב"ה ברגשי חיבה ודעת ומתקשר עם האדם באהבה רבה, והוא אשר היה אצל שלמה המלך בעת חינוך הבית, שלבו ולב העם יצא מגעגועים להתקשר עם ה', עד שפתח באמירת שיר השירים (זה"ק ח"ב קמג.) שכל כולה חיפוש והשתוקקות להתחבר ולהתקשר עם ה' כבראשונה בנשיקין^א, וכששמע זאת ה', בא תיכף לשירות ב'תוכו רצוף אהבה' (שיר השירים ג י וברש"י ד"ה רצוף אהבה) שבקודש הקדשים בתוך ה'אמה' על אמה' הנחשקת, והודיע ל'כל

דא מן דא. ועל דא, מאן דנפיק נשמתיה בנשיקה, מתדבק ברוחא אחרא, ברוחא דלא מתפרש מניה, והיינו אקרי 'נשיקה'. ועל דא אמרה כנסת ישראל 'ישקני מנשיקות פיהו' - לאדבקא רוחא ברוחא דלא יתפריש דא מן דא. וראה עוד באלשיך הקדוש (שיר השירים א ב).

וברש"י (הקדמה לשיר השירים): 'שראה שלמה ברוח הקודש וכו' ויסד ספר הזה ברוח הקודש בלשון אשה צרורה אלמנות חיות משתוקקות על בעלה מתרפקת על דודה מזכרת אהבת נעורים אליו, ומודה על פשעה אף דודה צר לו בצרתה ומזכיר חסדי נעוריה ונוי יופיה וכשרון פעליה בהם נקשר עמה באהבה עזה, להודיעם כי לא מלבו ענה ולא שילוחיה שילוחין, כי עוד היא אשתו והוא אישה, והוא עתיד לשוב אליה.'

י. ובלשון ה'זוהר הקדוש': 'שירתא דא אתער לה שלמה מלכא כד אתבני בי מקדשא, ועלמין כלהו אשתלימו עילא ותתא בשלמותא חדא'. ובתרגום: שירה זו התעורר שלמה המלך לאומרה, כאשר נבנה בית המקדש, והעולם כולו נשלם העליונים והתחתונים בשלימות אחת.

יא. ואלו הם דברי ה'זוהר הקדוש' (ח"ב קכד): המלמד את כל זאת: רבי יצחק פתח: 'ישקני מנשיקות פיהו וגו' (שיר השירים א ב), אמרה כנסת ישראל: 'ישקני מנשיקות פיהו', מאי טעמא [באמר לשון] 'ישקני', 'אהבני' מבעי ליה אמאי 'ישקני'. אלא הכי תנינן, מאי נשיקות, אדבקותא דרוחא ברוחא, דבגיני כך נשיקה בפה, דהא פומא אפקותא ומקורא דרוחא הוא, ועל דא נשיקין בפומא בחביבותא, ודבקין רוחא ברוחא דלא מתפרשן

ז - וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים - ז

עמי הארץ כי ה' הוא האלהים אין עוד' (מלכים א' ח ט) ש'אין עוד' דבר שיכול למנוע מהאהבה הגדולה הזאת להתגלות גם בקרב 'עמי הארץ' מרוב התפשטות האהבה הדוחקת את הבשר.

'מפורש יוצא מפי כהן גדול', הזכרת שם המפורש יצאה מעצמה על ידי הכהן גדול

במהלך זה מפרש רבינו האר"י הקדוש (פרי עץ חיים שער יום הכיפורים פרק ב) את דברי חז"ל (יומא פ"ו מ"ב) 'והכהנים והעם העומדים בעזרה, כשהיו שומעים שם המפורש שהוא יוצא מפי כהן גדול, היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם, ואומרים: 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', שכשעמד הכהן גדול בהאי יומא רבה – ביום הכיפורים קודם שנכנס לבית קדשי הקדשים סמוך לארון ברית ה' ששם היו לוחות הברית, מקום החיבור הדעת בין קודשא בריך אורייתא וישראל (זוה"ק ח"ג עג:), היה הדיבור שלו 'יוצא מפי כהן גדול' מבלי שהיה צריך לעשות דבר מה עבור זה מרוב דביקות ותשוקה. וכל העם העומדים בעזרה כשהיו רואים זאת, היו מרבים גם הם התבטלות להקב"ה¹ וכורעים ומשתחוים. והארת קדושתו התפשטה כל כך, עד 'שכבר אמר השם ונשמע קולו ביריחו' (יומא כ:), שגם ביריחו שהיתה משכבר הימים מעוז ומושב לקליפות², שמעו את הקול מפורש יוצא מתוך דביקות, עד שנעשה מיריחו כעין בחינת משיח שנאמר בו (ישעיה יא ג) 'והריחו ביראת אלהים'.

(פרשת ואתחנן אופן רמ) ובעוד רבים מכתבי הקבלה.

יד. עיין 'שם משמאל' (פרשת וילך שנת תרע"ב): 'וכעין זה יש לפרש דברי הגמרא יומא (לט:)' 'וכבר אמר אנא ה' ונשמע קולו ביריחו', היינו, שכהן גדול היה מכניס אלקות בלב כל השומעים, וביום כיפור היתה נכנסת

יב. הביטול הוא ענין אחד הם קנין ה'דעת', כמו שנתבאר בארוכה בספרא דבי רב 'מעיינא דמלכא' (פרק טז עמוד רפז ואילך), שכל יסוד הנישואין הוא שהאחד מתבטל לשני, ורק כך יכולים לבנות בית בצוותא, עיין שם.

יג. ראה בליקוטי תורה להאר"י (יהושע פרק ו), ועיין עוד במגלה עמוקות

'עלה בלבם לומר שירה', שירת הים נאמרה מעצמה מרוב דביקות בה'

את יסוד הדברים שיציאת השיר מעצמו מורה על ריבוי הקשר והאהבה, למדים משירת הים, שבני ישראל היו נתונים אז במצב קשה עד מאד אם להינצל או לא (מכילתא פרשת בשלח מס' דויה ד), אבל מחמת שנדבקו בה' בקשר גדול שהלכו בתוך הים ביבשה כי כן צוה המלך, התבטלו מהם כל ה'עננים דחשוכין' - המלאכים המקטרגים ונמחלו כל עוונותיהם (שמו"ר כד ג), והשיגו אז חיבור באהבה רבה עד 'שעלה בלבם לומר שירה' מעצמם, שלא היו צריכים שיעוררו אותם או יאמרו להם לשבח את ה', רק צעק לבם אל ה' את השירה הזאת בבחינת שיר השירים^ט. ונשאר הדבר לדורות,

וזה לשונו בדילוג: **'במדרש שיר השירים** (א א יא), **נשיר למי שעשאנו שירים בעולם. שבני ישראל נעשו משוררים להקב"ה וכו', כי הנה השירה בא מכח דביקות אל השורש, לכן הלויים בשיר שהם בחינת דביקות וחיבור לשורש. ובקריעת ים סוף דכתיב** (שמות יד לא) **'וירא ישראל כו' ויאמינו בה', לכן 'אז ישיר' שנדבקו בשורש העליון. ובאמת כל מה שברא הקב"ה לכבודו ברא, וכל בריה כשנגמר מכוון הבריאה שלה יש בה בחינת שירה וכו'. וכל שיר השירים נתיסד על זה, כי שלמה המלך ע"ה דכתיב בו** (מלכים א' ה יא) **'ויחכם מכל' הבין הפנימיות למעלה מכל הדברים שלמטה ותיקן שיר השירים. וזה שכתוב** (שיר השירים א ב) **'ישקני מנשיקות פיהו', כי השיר תלוי בזה. וכתוב 'פיהו', ופירשנו במקום אחר**

לעומק לבם הנקודה הפנימית, כי עשרת ימי התשובה הם כנגד עשרת העמקים (שער הכונות ענין ראש השנה דף צ.), **ובתשעת הימים שקודם יום כיפור נפתחו ט' עמקים, וממילא ביום הכיפור נכנסת האלקות בעומק העשירי הנקודה הפנימית שבלב. וזה הפירוש 'ונשמע קולו ביריחו', דאיתא במקובלים** (ראה בני יששכר מאמרי חודש חשון מאמר א אות ב) **כי בחטא אדם הראשון נתקלקלו כל החושים, חוץ חוש הריח שלא נתקלקל. וזהו הפירוש 'ביריחו' מלשון ריח זה נשמה, כדאיתא בגמרא ברכות (מג:)** **'איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו זה הריח'. וזאת היא הנקודה הפנימית שבלב האדם'.**

טו. וראה ב'שפת אמת' (לפסח שנת תרנ"ה תרנ"ו) **שם כלולים הרבה מהדוגמאות שהבאנו לעיל בענין זה,**

ט - וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים -

שכל מי שאומר את שירת הים בשמחה מוחלין לו עוונותיו (משנ"ב סי' נא ס"ק יז), לפי שכל החטאים והפגמים – ענני החושך, נשרפים ביקוד האש הבורר לה'.

'וארשתיך לי וכו' וידעת את ה', סוד התפילין להביא דעת והשראת ה' בתוכנו

ענין זה של החיבור המביא לידי שמחה הבוקעת ויוצאת גם בחיצונית, לא נאבדה מאיתנו למרות שאין לנו עתה את ה'אמה על אמה' בבית קדשי הקדשים, והיא חבויה וגנוזה במצות התפילין שהיא היום מקום השראת השכינה (זוהר הקדוש ח"א קט"ו, הובא בשל"ה הקדוש מסכת חולין תורה אור אות פ), שבכל עת ושעה שהולכים עם תפילין מגיעים לחיבת הקודש ודביקות עם השי"ת בדרגה יתירה, וכמו שכתבו המקובלים (מצת שימורים שער התפילין) לומר בעת הכריכות על האצבע שרומזים לנתינת הטבעת בעת הקידושין (תיקו"ז ת' מז פג; שער הכוונות דרושי תפילין דרוש ה, ראשית חכמה שער הקדושה פרק ו) את הפסוק (הושע ב כב) 'וארשתיך לי באמונה וידעת את ה', כי בכח התפילין באים לחיבור של 'דעת' בה', וכפי שכבר הארכנו רבות ששם התפילין רומז על כך שעניינו דביקות וקשר עם ה' כצמיד פתילי.

וביזין שכך מתמלא האדם בשמחה גדולה המתגלה לעין כל, כמפורש בדברי הגמרא (ברכות ל:) 'אביי הוה יתיב קמיה דרבה, חזייה דהוה קא בדח טובא, אמר: 'וגילו ברעדה' כתיב (תהלים ב יא). אמר ליה: אנא

הנשמה באדם, נעשה 'רוח ממללא' לומר שירה לפניו ית'.

טז. עיין בנועם אלימלך (פרשת קרח), אורח לצדיק (פרשת ויקרא), אגרא דכלה (פרשת לך לך), שתפילין הוא מלשון הכתוב (בראשית ל ח) 'נפתולי אלהים נפתלי' שפירשו (ראה רש"י שם)

(לפסח שנת תרנ"א) פיו ופי סירסורו, שהרי כתיב 'ויאמינו בה' ובמשה אז ישר', כי משה רבנו ע"ה הוא הסירסור לזה הדביקות שיש לבני ישראל לאביהם שבשמים. נשיקה כח הנשמה דכתיב (בראשית ב ז) 'ויפח באפיו כו' ויהי וכו' לנפש חיה' – ל'רוח ממללא'. לכן כפי התעוררות

תפילין מנחנא'. שרבה חשש שמא שמחתו של אב"י היא חיצונית ועל חשבון ה'דעת' הפנימית, ולכן גער בו – 'לשמחה מה זו עושה'. ואמר לו אב"י שאדרבה, שמחה זו אינה חיצונית אלא פנימיות היוצאת מהלב והמח מכח התפילין שמביאים התקשרות 'דעת' וחיבור בה'.

'השיבנו אבינו לתורתך', תשובה מתוך שמחה ותשוקה ולא מתוך עצבות

יסוד איתן זה שקשר ה'דעת' והשמחה חד הם, מאיר עבורינו את אזהרת ה'בעל שם טוב הקדוש' ותלמידיו, שגם מי שחטא חלילה בנפשו ועשה מעשים אשר לא ייעשו, יזהר מאד שלא ליפול ברשת העצבות לעשות תשובה מתוך עינוי ומרירות, וכמו שכתב ב'נועם אלימלך' (פרשת במדבר) 'אם יאמר האדם, ואיך אוכל לשמוח כיון שהרבתי לפשוע, ולזה אמרה תורה אף על פי כן יראה לעשות תשובה בשמחה ויתחזק עצמו לאמר הרי אני כאלו נולדתי היום הזה ולא אשוב עוד לכסלה'.

כ"י היצר יודע היטב, שאם יכניס את החוטא לעצבות בתואנה שכן עושים תשובה, כעבור זמן מועט הוא יפול שוב בחטא וחוזר חלילה, משום שפגם העבירה הוא רק במידות התחתונות כמו שהתבאר שבמקום החיבור והדביקות אין מציאות של פירוד בין ישראל להקב"ה, וכשאדם בעצבות הוא פוגם בדעת [שמהותה שמחה] ולא במידות ששם נעשה החטא, וזה חמור מהכל"י כי אז שוכחים שהחטא הוא במקרה ובפנימיות

ואמר, שהחמורה שבחמורות הוא שיהודי שוכח שהוא בן מלך. שכן כשזוכרים תמיד את מעלתינו הגדולה אין בהם לידי חטא, וכל סיבת הנפילה המביאה איתה הרבה חטאים, הוא מחמת השכחה שאנו בנים למלך. וכן כתב כבר הגה"ק רבי יעקב עמדין זי"ע בהקדמתו ל'סידור בית יעקב'

לשון קשר ופתיל, ולשון חיבור ודביקות.

יז. וכמסופר (בית אהרן ליקוטים), שפעם שאלו את הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע, מהו החטא החמור ביותר שניתן לעבור עליו. וביקש להתיישב קמעא ולאחר מכן השיב

- וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים - כא

ישראל אינם יכולים לחטוא^י, וכשהיסוד הזה אינו קיים, מתמוטט כל הבנין ובאים לידי חטאים קשים עוד יותר.

דק דרך התשובה הראויה היא, שיבוש החוטא ויתחרט על החטא שפגם במידות הקדושות ויראה מה יעשה מכאן ולהבא שלא יחטא, אבל מתוך שמחה והלל לה', על שזיכהו ה' להיות עמו בקשר של קיימא, ובושה גדולה היא לחטוא ולהתרחק מה' שקרבו כל כך, ואיך ישא את פני ה' אחר שעשה נגד רצונו.

ובזה מבואר להפליא את דברי הטור (סי' קטו) שכתב, ש'מה שתיקנו לומר 'אבינו' בברכת 'השיבנו' וב'סלח לנו' מה שאין כן בשאר הברכות, שאנו מזכירין לפניו שהאב חייב ללמד לבנו, על כן אנו אומרים 'השיבנו אבינו לתורתך', וב'סלח לנו' משום הא דכתיב (ישעיה נה ז) 'וישוב אל ה' וירחמנו ואל אלהינו כי ירבה לסלוח', על כן אנו מזכירין רחמי האב כדכתיב (תהלים קג יג) 'כרחם אב על בנים', שירחם עלינו ויסלח לנו'. שכשבאים לפני ה' בשמונה עשרה ומתפללים על התשובה אחר שביקשנו על הדעת, מזכירים את רחמי האב – אבינו אב הרחמן עלינו, כי זוהי התשובה האמיתית, תשובה הבאה מתוך שמחה, כשיודעים את הקשר שלנו לה' וכמה חטאנו בזה שהתרחקנו ממנו, ולא מתוך עצלות שפוגמת ביסוד קשר החיבור עם ה'.

ישראל (פרק יא): 'השי"ת שהוא העילה, ברא ישראל בלא חטא, כי הדבר שהוא מצד העלול יש הסרה, כי יסיר לב האבן מעל לבם מאחר שאין זה רק מצד העלול. ולכך נקראו ישראל 'בני מעלי', כי מצד שנבראו מן העלה הם בתכלית הטוב, ואם הלכו אחר יצרם - אין זה מצד עצמם, רק הוא דבר מקרה'. וראה עוד שם (פרקים יב, לא).

(סולם בית אל עמוד ט): 'שנדע ונכיר ערך צורת הנפש הקדושה שהיא עצמותינו האמיתי היות חלק אלו-ה ממעל כנודע וגו', וכל מה שהאדם נלכד במצודת יצר הרע, בא לו מחמת ששוכח יחוסו הנורא ונפלא כי בן מלך הוא'.

ית. יסוד זה מבואר רבות בכתבי המהר"ל, ואלו דבריו בספרו 'נצח

'יום תרועה יהיה לכם', ראש השנה יום בו יוצאת פנימיות בני ישראל ובוקעת החוצה

ענין זה שביארנו על התאמצות היצר להביא את האדם לידי תשובה מעצבות כדי להפרידו משורש חיבור הדעת עם ה', מוצאים בייחוד בימי ראש השנה – ימי הדין, שהיצר מתאמץ מאד לתפוס את המחשבה בימים אלו, עד שאנשים חוששים מכל דבר קטן שמא הוא סימן רע על הבאות, ובאים מכך לעצבות ורפיון. והם אינם יודעים, שמחשבתם זו היא שפועלת שאכן כך יהיה בכל השנה, כי המחשבה היא בנין של ממש, הפועלת שהמעשים יהיו דומים למחשבה.

והוא אשר דיבר המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע (דרכי צדק סי' א אות נד) והזהיר מאד ש'בראש השנה ויום כיפורים הכתיבה הם המחשבות שחושב, לכן ירגיל עצמו ביומי דדינא בראש השנה לחשוב על עצמו ועל כל ישראל רק מחשבות טובות לחיים ולשלום ולא ישגיח על כל סימנים רעים חס ושלום, כי היצר במתכוון זורק במחשבתו מחשבות^{יט}. שהיצר מנסה בכל כוחו לבלבל אותנו במחשבות זרות, כי מי כמוהו היודע עד כמה רב ורם כח המחשבה. ועבודתנו לדחות את המחשבות הללו כדי שלא יהיו עננים המפרידים וחוצצים את התחברות הדעת להקב"ה.

בישועתו וחסדו ומתחזקים לשוב אל ה', והם נכתבים לאלתר לחיים וחוק במחשבתם הכתיבה לטובה, והגם שבאים לו איזה הרהורים המזכירים לו עוונותיו אשר הם רומזים אל הקטרוג למעלה, מכל מקום הם מסיחים דעתם אל גודל התשובה ועזיבת החטא מהיום והלאה ובקבלת עול מלכות שמים ולבטוח בחסדו הגדול.

כ. עיין ענין זה באריכות בספרינו 'עבדא דמלכא' – ירח האיתנים במאמר 'כי בו ישמח לבנו'.

יט. וכן כתב גם ב'עבודת ישראל' (פרשת נצבים): 'וכבר ידוע דברי אדונינו מורנו ורבנו הגאון מורנו הרב דב בער זצ"ל כי הכתיבה לחיים בספר, פירושו החקוקה במחשבתו של אדם. כי הרשע בזוכרו את עוונותיו ונפחד ונרעד ואין לבו ברשותו לשוב אל ה', הרי זה נכתב לאלתר למיתה, סימן לדבר המחשבות המבלבלות אותו ומפיגין את לבו באימת מות. מה שאין כן הצדיקים, הגם שהם זוחלים ורועדים מאימת השי"ת הם בוטחים

- וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים - בג

ולפיכך נקרא יום הדין גם כן יום טוב (ראש השנה פ"ד מ"א), והנביא צוה לשמוח בראש השנה (לשון ה'שפת אמת' ראש השנה שנת תרס"א) והזהיר לבל יעצבו בו כי קדוש היום לאדוננו (נחמיה ח י). כי ראש השנה אינו יום דין אלא יום המלכה וחיבור, ולכן על אף שמחמת שמתקרבים לה' נעשה גם דין האם אנו עבדים נאמנים, אבל עיקרו של יום הוא השמחה היוצאת [אמנם בהסתר בבחינת 'בכסה ליום חגנו' (תהלים פא ד)] מפנימיות האדם, בקול שופר שהוא דיבור פשוט הנובע ממעמקי הלב (ראה סידור הרב בשם הבעל שם טוב, ובקדושת לוי לראש השנה ועוד רבים), כדוגמת מי שמוחו מלא על גדותיו וכבר יוצא לחוץ מהותו הפנימית, ולכן אסור שיהיה בו שום עצבות^{כא}.

ואפשר לומר, שלכן נקרא יום ראש השנה 'יום תרועה' (במדבר כט א) והוא בכלל 'וביום שמחתכם וכו' ותקעתם' (במדבר י י), כי מלבד המובן הפשוט בתיבת 'תרועה' לעשות קולות בשופר, הוא גם לשון ריעות וידידות (רש"י במדבר כג כא ד"ה ותרועת) לרמז ולומר, שכשזעקת הלב יוצאת מתוך הפנימיות, נעשים ידידים ורעים אהובים לה', וממילא נסוגים לאחור כל מקטרגנו ומשטיננו.

ניתן לתרץ על פי האמור, את תמיהת 'המרננים' כפי שנקראו ברא"ש (ראש השנה פ"ד סי' ג) 'על מה שאנו משלימין בשופרות בהאי קרא (במדבר י י) 'וביום שמחתכם ובמועדיכם' שכתוב בו 'ותקעתם בחצוצרות' - ואין כתוב בו שופר'. כי עיקר המכוון בתקיעה היא מה שהפנימיות יוצאת מרוב שהמח מלא בהתקשרות לה', וזה ממש כענין השמחה הפורצת החוצה, ולכן אף על פי שאין כתוב ממש 'שופר' בפסוק, אבל את מהות השופר שהיא השמחה היוצאת מרוב חיבור רואים בפסוק זה ונאה להביאו יחד עם פסוקי השופרות.

עצמי על כבוד הרה"ק אדוני אבי מורי ורבי בעל מחבר ספר עבודת ישראל צלה"ה, שבראש השנה היה שמח למאוד.

כא. וראה ב'דעת משה' להרה"ק רבי משה אליקים בריעה מקאז'ניץ זי"ע (לראש חודש אלול) שהעיד: 'וזכורני כד היונא טליא הייתי תמיד מתמה

'תקע בשופר גדול וכו' וקבצנו יחד מאדבע כנפות הארץ', העלאת הניצוצות מכח הדביקות שהיא בחינת השופר

ענין זה שביארנו על החיבור בה' הדוחק כל מרעין בישין, מאיר ובא בכל יום מחדש בתפלת השחר, שאחרי שזוכים להתקשר עם ה' בקשר התפיליני, פותחים את התפלה – שהיא לשון דביקות וחיבורי בשיר ורננים של פסוקי דזמרה שנקראים כן לפי שמזמרים ומכריזים את כל המזיקים^{יד} (שערי אורה שער א), כי כמו שנאמר, החיבור הגדול של

כד. וזה לשונו הטהור של הרה"ק מז'טומיר זי"ע ב'אור המאיר' (לראש השנה) השייך מאד לעניינינו: **'אנו אומרים פסוקי דזמרה, וחז"ל אמרו (ראה שערי אורה שער א), למה נקרא 'פסוקי דזמרה', על שם שמזמרים הקליפות. ולכאורה, מי האיש שראה אפילו פעם אחת, קליפות מוטלים לארץ בבית המדרש. אמנם הכונה, שמזמר הקליפות מקרב לבו ועצמותו. על דרך משל, באומרו 'גדול ה' ומהולל מאד' (תהלים קמה ג), מתחיל לשוב אליו יתברך, ונותן אל לבו, האמנתי כי אדבר גדול ה' ומלא כל הארץ כבודו, אם כן למה עשיתי ככה, כזאת וכזאת עשיתי, כי ידע אינש בנפשיה גריעות ערכו ומחשבותיו הפרטים שמושקע בהם תמיד, ואזי מתחיל להתחרט ולתהות על הראשונות.**

וכן באומרו 'טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו' (שם פסוק ט), אזי ישיב אמרו אל לבו, אם כן למה גרע אני, הלא גם אני אחת מהנה, ותולה

כב. ועוד קודם לכן בלימוד התורה קודם התפילה, שעל ידי העסק בהם קודם התפלה נדבקים בה' בדרגה הגבוהה ביותר של חיבור אורייתא קודשא בריך הוא וישראל, ולכן חשוב עד מאד ללמוד קודם התפלה כדי לבוא לידי חיבור ודביקות אמיתית בעת התפלה.

כג. ב'תורה אור' (פרשת תרומה דף עט ד): **'ולכן תפלה הוא לשון חיבור כמו 'נפתולי נפתלתי' (בראשית ל ח), ובלשון המשנה (כלים פ"ג מ"ה) התופל כלי חרס, שמתחברים במקורם שבעולם האצילות, וכן בעבודת ה' היא התקשרות ודבקות הנפש בשורשה'.**

וב'נועם אלימלך' (פרשת וישלח): **'זוהו הוא לשון תפילה, דהיינו דביקות כמו (בראשית ל ח) 'נפתולי אלהים' וכו', שעל ידי התפילות הזכות והצלולות במחשבות טהורות נתדבק בו יתברך'. וראה עוד אריכות בענין זה בכמה מאמרים בספר 'עבדא דמלכא' על תפלה.**

זידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים - כה

דעת ה' מכרית את המקטרגים שמקומם במידות. ולאחר שמוסרים נפש ממש לה' בקריאת שמע, עומדים לפני המלך ממש בקדש הקדשים (ברכות ל.) – כעין ובדוגמת מה שהכהן גדול היה נכנס לפני ולפנים^י, ומבקשים (ברכות ד:) 'ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך' (תהלים נא יז), שדיבור הדביקות של התפלה לא יהיה על ידנו אלא יצא מעצמו כמו שהיה בשירת הים שעלתה השירה מלבם, שזו שלימות החיבור והדביקות עם ה'.

שפירש בשל"ה על יהי רצון שתיקנו לנו אחר אמירת תהלים, ותפקוד לכל חשוכי בנים בזרע של קיימא לעבודתך, ועוברות של עמך בית ישראל תצילם שלא יפילו ולדותיהן, ואל המניקות תשפיע שלא יחסר חלב מדדיהן, וביאר, שהדיבור מוסב על השכינה, על שם היותה עתה בראש השנה בסוד הריון, ועבור מנשמות הצדיקים וכללות העולמות, אם לחדש העולם, או שיהיה חס ושלום בסוד נפלים, וילמוד המשכיל סתום מהמפורש, אשר בכל פרטי שאלתינו רומז למטה ולמעלה'.

כה. כדאיאת בסידור בית יעקב ליעב"ץ שבראש כל דף יש תואר לכל חלק התפלה איפה הוא בבית המקדש, הנחת תפילין - נוה צדיקים, ברכות השחר - עזרת נשים, עקידה וקרבתנו - כולל עזרת ישראל עזרת כהנים וצפון העזרה, רבי ישמעאל אומר - מעלות שבין אולם ולמזבח, פסוקי דזמרה - אולם, ברכות קריאת שמע

החסרון בבחינת עצמו, שאינו כלי מוכן ומוכשר לקבל ההטבה, ומקבל על עצמו לקשוט מלא קומתו במדות טובות, ולהשליך מעליו כל מום ממגע נכרי, כי אם מראש עד עקב ישרה אלהותו על כל פרטי האברים והחושים.

וכמוהו מהזמירות, מזמר בקרבו את הקליפות ממידות המגונות שמרגיש בעצמו, ואחר כך יתכן לו להתפלל, משמעו לשון התחברות, לייחד פנימיות מחשבתו לרוממות אלהותו, וכשבא לקריאת שמע נעשה אחדות אחד עם הבורא ברוך הוא.

כאשר יזמר הקליפות תחלה בפסוקי דזמרה, לו יאה ונאה אחר כך להתפלל ולשאול צרכיו, כי בודאי לא ישים מגמתו לשאול אוכל לנפשו, כי אם יעמיק שאלה להגביה למעלה, עבור צורך גבוה, ואפילו ב"ב ברכות אמצעות, שאלות רפואה ופרנסה ומפלת שונאים וכדומה, אמירתו לגבוה להקל צער השכינה, אשר בכל צרתם לה צער כביכול, ובא וראה מה

וכתב האר"י הקדוש (פרי עץ חיים שער העמידה פרק יט), שבברכת 'תקע בשופר' יכוון ויתפלל, שיקבץ ה' את כל הניצוצות הקדושות שהתפזרו בעוונותינו ובעוונות בית ישראל, שרק אז יוכל ה' לתקוע בשופר גדול ולגאלנו. והדברים משובצים כפתור ופרח עם מה שהתבאר, כי השופר שהוא גילוי הפנימיות היוצא מעצמו, הוא זה שיכול לעלות את הניצוצות הקדושות ולגאול אותם, בזה שמתעלים למקום גבוה – מקום החיבור כאמור – ומבררים שמעולם לא היה נפילת הניצוצות שהרי גם במקום הנפילה וב'עננים החשוכים' נמצא חיות אלוקות, ובכך מתקבצים כל ניצוצי הקדושה לקראת הגאולה השלימה.

ולכן, בעת עבודה שבלב – זו תפלה (תענית ב.) כשצעקת הלב יוצאת מעצמה, אז מצד אחד מתמלא האדם 'ראה ומורא עד היכן הוא מתעלה, עד שצריך להתחנן לה' שיפתח את שפתנו לומר תהילתו ולא יעתק לשוננו מרוב פחדים, ולצד שני מתמלאים בבושה וכלימה על שפלות מדרגתנו לעומת ההתחברות עם ה'.

ועל זאת, מי שמדמה וחושב שמתפלל מצד חובת ה' שלחן ערוך ומרגיש שעושה בכך 'טובה' להשי"ת, אות ברור הוא שלא הבין מעולם מהות התפלה מהי, שכן הקב"ה אינו קבצן המבקש מאיתנו טובות שנודה ונשבח את שמו וכשאין נותנים לו זאת הוא יוצא נפסד ונרגז, כי אם זמן מתנה

וקריאת שמע – היכל, ושמונה עשרה – בית קדש הקדשים.

כו. זה לשון ה'פנים יפות' (פרשת ואתחנן) הכותב זאת: 'כי התפלה היא כאילו עומד בהיכל המלך ומבקש מן המלך, ואם יחשוב האדם באמיתת מחשבתו גדולת הבורא אשר סביביו נשערה מאוד, ויכיר בשפלות האנושי, יאחזהו הפחד והרעדה לאין תכלית, עד כי יהיה כאלם לא יפתח פיו, לולי העזר

מאת ה' לפתוח פיו. וזה שכתוב (ישעיה סה כד) 'טרם יקראו ואני אענה', שצריך עזר מאת הבורא להיות התפלה שגורה בפיו וכו'. וזה שתקנו לומר בתחילה ה' שפתי תפתח', שצריך להתפלל בתחילה שיענה ה' שיוכל להתפלל. וזה שכתוב 'עוד הם מדברים ואני אשמע', כיון שהתפלה היא שגורה מאת הבורא ודאי תפלתו מקובלת'.

- וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים - בו

שנתן לנו ה' כדי שנוכל להידבק בו ערב בוקר וצהרים ולא נאבד בתוך ענני החושך, שעל זה לבד ראוי לקבוע ברכות והודאות לשמו ית'.

מעשה, כמה בושה צריכה לאחוז כל אחד מאיתנו הניגש להתפלל לפני ה', שלא זו בלבד שהקב"ה מסכים לייחד עבורנו זמן בכל יום כדי שנתדבק אליו, אלא הוא עוד מחייב אותנו לעשות כן ומעניש את מי שאינו מתפלל, כדי לְפֹתְנוּ שנידבק בו ונהיה עמו בקשר של חיבה ודעת.

'כזיתא פסחא והלילא פקע איגרא', אכילת המצה ומצות הסדר המביאים דעת, גורמים אמירת הלל

עתה כשיש לנו הבנה בהירה במהות ה'דעת', נראה שכל הדברים הללו שייכים מאד לליל הסדר, שבזה הלילה משרישים בקרבנו על ידי סיפור יציאת מצרים ואכילת מצה ושתיית ד' כוסות – מוחין שהם דביקות בעצמיות ה' (פרי עץ חיים שער חג המצות פרק ב), שהוציאנו ממצרים אף על פי שלא היינו ראויים, רק מפני שבחר בנו מכל עם וקדשנו במצוותיו, עד שהשיר בליל התקדש חג מרומם כל כך, שהפה משורר מעצמו שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו, ואמירת ההלל נאמרת בקול רעש גדול היוצא מכל גבול גשמי על דרך שאמרו (פסחים פה:): 'כזיתא פסחא והלילא פקע איגרא', שהגגות התבקעו מקולות ההלל של לילי פסחים^י. והעידו עדים נאמנים שהרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע (בארות המים ליום א' של פסח) אמר, שאילולי שהיה חושש מהמון העם, הוא היה בא לבית המדרש כשהמצות על כתפו ומנענע בהם כמו בד' מינים, מרוב שמחתו הגדולה במצוה זו. כי כשדבקים כל כך ושמחים בקשר ה'דעת', יוצא הדבר כלפי חוץ באופן מאד נעלה - וכאמור.

כו. כברש"י שם (ד"ה והלילא פקע איגרא): **דומין כאילו הגגין מתבקעים שהיו
אומרים ההלל על הפסח'. לקול המולת ההמון מההלל,**

בבך מובנים כמין חומר דברי ה'זוהר הקדוש' (ח"ג הנא): שהמצה שומרת עלינו כמו המזוזה שעל פתח הבית ומבריחה מאיתנו את כל המזיקין. כי כנתבאר כך הוא הסדר, שמי שאצלו חיבור הדעת גדול כל כך עד שהיא יוצאת החוצה מתוך שמחה כמו סגולת המצה המביאה 'דעת' (ענין זה מבואר רבות בכתבי האר"י, וראה עוד בליקוטי תורה פרשת במדבר דף י ג, דרך מצוותן מצות אכילת מצה ועוד), אזי הבשר הרומז להסתרות נדחק ויוצא ואין פרץ וצווחה.

'עבדו את ה' בשמחה', העולה מן המבואר לעבודת עבודה

נתפוס אם כן בדרך קצרה את שלמדנו ביסוד ה'דעת' ואת היוצא מכך להוראה מעשית עבורנו החפצים בקרבת אלהים לי טוב.

מחשבתו של האדם היא עולם מלא, וביכולתו לחשוב חשבונות של עולם ולהידבק על ידה בהשי"ת באופן נעלה, ומנגד, למעול מעל ולקלקלה על ידי מחשבות רעות וזרות. וכשהמח דבוק בה' אזי ה'מחשבה' שהיא אותיות 'בשמחה' בוקעת ויוצאת החוצה בלבת אש, ונותנת כח להתגבר על כל נסיון וקושי, משום שה'דעת' אינה בכלל הספירות העליונות אלא למעלה מהם ויש לה שייכות לכתר עליון (עץ חיים שער מב פרק א), ובאהבה הגדולה שלה דוחקת את הבשר - אותם 'עננים דחשוכין' שנעשו מפגם העבירה, עד שאין שום הסתר ומפריע מלהתקרב גבי מלכא.

וְזו היתה דרך ההצלחה של צדיקי קמאי שהגיעו לגדולות בעבודת ה', משום שהאמינו בכוחם הגדול להתקשר עם ה' בקשר חיבור וידיעה, ועל ידי זה סלקו מעצמם את כל ה'עננים דחשוכין', ואהבתם לה' דחקה את הבשר שלא יפריע להם. וכפי מה שנאמין גם אנחנו שחיבור קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל - הוא דבר שאין עליו עוררין ורק צריך להתאמץ שלא להפרידו מאיתנו בעשיית דברים שהם היפך רצון ה', כך נוכל גם אנחנו להיות בהאי דרגא שהיא אינה רק של גדולי ישראל, אלא

- וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים - כט

של כל איש ישראל שהקב"ה קורא לו להיכנס לביתו אשר רצוף אהבה מבנות ירושלים.

והזמן מבקש תפקידו על מפתן פתח הפסח, להתחנן לה' לזכות למעט 'דעת' כ"ה עד שבגמר הסדר לא נוכל לעשות כלום כי אם לפתוח את מגילת האהבה 'שיר השירים' כ"ט ולהתרפק לפני ה' 'ישקני מנשקות פיהו וכו' משכני אחר כך נרוצה וכו', כי חולת אהבה אני'.

כמה מגיעה הדביקות באמירת שיר השירים אחר שזכינו להארות ה' על שולחן ה'סדר', ממה שסיפר הגאון רבי ישראל איסר מפונוביז' זי"ע מתלמידי הגה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זי"ע על הגאון מוילנא זי"ע (מנוחה וקדושה שער התורה ח"ב סי' טו) **ש'היה נוהג להוציא כל איש מעליו אחר הסדר של פסח. פעם אחת התחבא שם אחד ממקורביו שרצה לראות מה עושה הגר"א בשעה זו, וראה שהתחיל לומר שיר השירים בדביקות גדולה, ומיד יצאה נשמתו של הגר"א להדבק באלוהיה והגוף נראה כמת, עד כדי כך שהלה שהתחבא בחדר חשב אותו למתעלף ונגש לעוררו ולהקיצו מיראתו שלא ימות'.**

כח. ויסופר לדור אחרון אודות הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע שהיה יושב ומצפה כל השנה לאכילת הכזית מצה, וקודם החג היה שופך תפלות ופעמים אף נסע לשפוף את צקון לחשו בקבר רשב"י במירון לזכות לקבל 'דעת' מהמצה. ומעשה אבות סימן הוא לבנים כיצד יש להתפלל ולבקש מה' לקבל 'דעת' וחיבור על ידי אכילת מצה ושתיית הכוסות.

כט. מנהג זה נזכר כבר ב'סדר היום' (ביאור ענין עשר מכות) הכותב: **'ואם יש בו יכולת יקרא מגילת שיר השירים בקול זמרה ותודה שיש בה מעניינא דיומא'.**

ל. וצא ולמד כי אמת דברנו עד

ניתן להשיג כל הגליונות
היו"ל ע"י המכון

בארא פארק

בבית מדשינו הגדול
1353 55st

וויליאמסבורג

ביהמ"ד קיט"ל בית מנחם צבי
לאקער #6 (אצל המקוה)
ביהמ"ד וויזניץ Rutledge & White
לאקער #222 (אצל העז"נ)

מאנסי

ביהמ"ד סאטמאר 1
לאקער #5
ביהמ"ד הגדול וויזניץ
לאקער #183

בעזרת ה' במהלך השבועות הקרובים
יתווספו מוקדים נוספים בכל העיירות